తెగినతీగలు

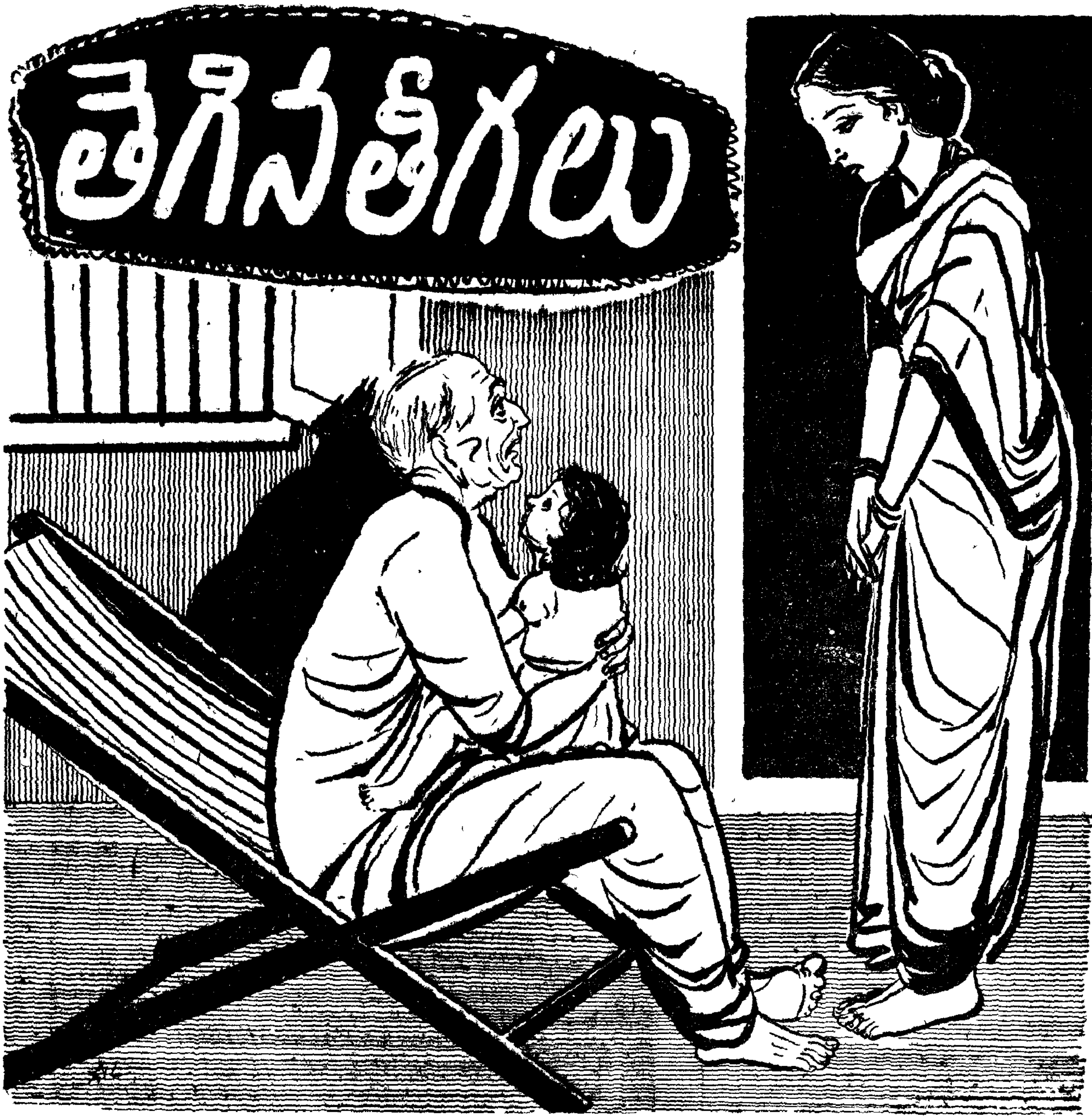

గోపాలరావు వాళ్ళనాన్నతో వేరుపడ్డాడు. వేరుపడడమంటే తనకిరావాల్సిన ఆస్తి తీసికొనికాదు; ఆస్తివిషయం ఎత్తుకోకుండానే కుటుంబానికైన అప్పునంతా నెత్తికెత్తుకొని ఇల్లువదలిపెట్టాడు. అయినా, అతను తండ్రితో తగవాడి వేరుపడినవాడే అయ్యాడు. దురదృష్టంకొద్దీ, పార్వతి కాపురానికి రావటమూ, అతను నాన్నతో పోట్లాడి వేరుపడటమూ అనుకోకుండా ఒకే సారి సంఘటిల్లినాయి. ఇది కాకతాళీయంగా సంభవించినా, ఎవరికితోచినట్లు వాళ్ళు అనుకొన్నారు.

అగ్నిగోళమైతే ఈనాడు బద్దలైందికాని, పరిస్థితులు ఏనాటినుంచో అవకాశంకోసం ఎదురుచూస్తున్నయ్. సరిగా మూడుసంవత్సరాలక్రితం గోపాలరావు ఎమ్.ఏ. చదువుతో

పతీశ

నప్పుడు కొడుకు ఇంకాచదవటం సుబ్బారావు కేమాత్రం ఇష్టంలేదు. చదువుకొని, కొడుకు వృద్ధిలోకివస్తేవద్దనేతండ్రి ఎవ్వరూ ఉండరుకాని, ఆర్థికమైన ఇబ్బందులు, గృహపరిస్థితి, అంతావివరంగా, కొడుకుతో చెప్పి 'ఇంతటితో తృప్తిపడు' అన్నాడు ఆయన. కాని గోపాలరావు బోలెడన్ని లెక్కలు ఏకరువుపెట్టి, చదువుకైన ఖర్చుని పెట్టుబడిగా చూడమనీ, చదువుని వ్యాపారంగా తీసుకోమనీ తండ్రితో పోరాడాడు.

ఎలాఅయితేనేం, అఖరికి సమ్మతించాడు సుబ్బారావు. ఇందుకుపొత్తిగా కారణంలేక పోలేదు. ఆయనదృష్టిలో ఒకసంబంధం ఉంది. అపిల్ల తల్లిదండ్రుల ఏకైకసంతానం. ఆమెని కోడలుగా తెచ్చుకుంటే బోలెడంత ఆస్తివస్తుంది. ఆరోజు వాడిమాట తను విన

ఉంటే రేపు వాడు తనమాట వింటాడని ఏమి నమ్మకం?

అయినా, ఆ స్థితి వస్తే చేదవరికి కాని, అమ్మాయి అదోలా ఉంటుంది. ఏదో ఖరవా లేదులే అని సరిపెట్టుకోవలసిందే. అందుకే, చేతిలో చిల్లిగవ్వ లేకున్నా, రెండో కొడుకు కాలేజీలో చదువుతున్నా, కూతురు పెళ్ళీడు కొచ్చి, సిద్ధంగా కూచున్నా గోపాలరావు చదువుకి సుబ్బారావు సమ్మతించాడు. అయితే అతను ఈ పెళ్ళివిషయం సూచనగానైనా కొడుకుతో అనలేదు; అందుక్కారణం తనకొడుకు తనమాట కెదురాడడనే ధీమాయే. కాని కథ అడ్డం తిరిగింది. గోపాలరావు ఆపిల్లని చచ్చినా చేసుకోను పొమ్మన్నాడు. సుబ్బారావు బతిమాలాడు. కుటుంబ వ్యవహారాలు విడమర్చి చెప్పాడు. తమ్ముడు చదువుతున్నాడు; చెలెలు పెళ్ళికి ఎదిగి ఉంది. బోలెడప్పులున్నయ్. పైగా తానింకో సంవత్సరం చదవాలి. ఇంత కుటుంబమూ, ఇన్ని ఖర్చులూ, ఆమటే చెక్కమీదే చెల్లు కావాలి...గోపాలరావు కొంచెం వెనకా ముందు ఆలోచించాడు. కాని, నిరానందకరమూ, కళావిహీనమూ, అయిన, ఆ అమ్మాయి మొఖం కలిపించి, అతని సడలిన నిశ్చయాన్ని మరోమారు దృఢం చేసింది. అతను మరోమారు 'నాకీ పిల్లవద్దు' అన్నాడు గట్టిగా.

అంద మేమీ శాశ్వతమైన వస్తువుకాదు. అదేమీ కొలుక్కొతినేదికాదు. అయినా, దానిమీద తన కొడుక్కెందుకో ఇంత వ్యామోహం! వాడికి తనమీద సానుభూతి లేదనుకొన్నాడు. ఒకవంక తండ్రి కష్టం చూస్తూ, తన సుఖంకోసం పాకులాడే కొడుకు నేమనుకోవాలి? ఏమనుకున్నా సరే సుబ్బారావు ఈసారి ఓడి పొయ్యాడు. అయితే ఈ ఓటమి అతని హృదయంలో ఒకమంటని ప్రజ్వలింపజేసింది. అతని మనస్సులో 'కొడుకుల్ని వృద్ధిలోకి తేవటమైతే తండ్రుల బాధ్యత ఔతుందేమో కాని, వాళ్ళనుంచి ప్రతిఫలం వాంఛించటం ఈ కాలానికి సరిపోదనే భావం బాగా నాటుకపోయింది. ఇది అతణ్ణి ఉదాసీనుడిగా చేసింది. ఇంచుమించుగా అతను అకర్మణ్యుడయ్యాడు.

వర్షాలు కురవక పంటలు సరిగా పండలేదు. పండిన గింజలైనా సరిగా విచారించుకోక పోవటంతో వచ్చే ఆదాయము తగ్గిపోయిందాయేదు. సుబ్బారావందు కేమీ విచారించలేదు. చేతిలో పైకం ఉంటే పంపుతాడు; లేకుంటే లేదు. తను మాత్రం అంతకంటే చేయగలిగిం దేముంది కనక.

తమ్ముడు తండ్రినీ, అన్ననూ నిందించాడు మనస్సులో. తనకి తండ్రి, డబ్బు పంపకపోవటానికి అన్నే కారణమని అతని అభిప్రాయం. పైగావాడెంత తెలివికలవాడు? ఏదో అయథార్థమైన కారణంతో, సత్యము, నిత్యము, అయిన డబ్బును చేజేతులా పోగొట్టుకొన్నాడు!

ఏ ధ్యేయమతనికి ఉద్రేకాన్ని ప్రసాదించిందో ఏమోకాని, అతని ఆ పెళ్ళి పేరుతో పరీక్ష పోగొట్టుకున్నాడు. అతన్ని చూచి ప్రపంచం వికృతంగా నవ్వింది. జాలితో అతని వివేకవిహీనతకి నిట్టూర్చింది. గోపాలరావు తన దురదృష్టానికి విచారించాడు. బాధ్యతారహితంగా ప్రవర్తించిన దానికి తండ్రిని అభిశంసించాడు. 'తండ్రికే కాదు బాధ్యత; కొడుకులకూ ఉంది' అన్నాడు సుబ్బారావు. నాశక్తికొద్దీ నా బాధ్యతని నిర్వహించాను. 'ఇక శక్తికిమించి నే నేమీ చెయ్యబొయ్యేదిలేదు' అన్నాడు.

తాను తప్పినా, తమ్ముడు ప్యాసు అయ్యాడు. వాణ్ణి నాతరవాత చదివించాలని గోపాలరావు ఉద్దేశం...కాని తండ్రి సమ్మతించలేదు. మళ్ళీ వాదాలు; ప్రతివాదాలు.

అయితే ఇంటికి కోడలు వస్తున్నదనే సంతోషంలో తాత్కాలికంగా, అన్ని అభిప్రాయభేదాల్ని విస్మరించి రెండో కొడుకు కాలేజీలో చదివేందుకు సుబ్బారావు సమ్మతించాడు. ఎలాగైతేనేమి, తమ్ముడు కాలేజీలో చేరాడు మెడిసిన్ చదివేందుకు.

గోపాలరావు కోరిక అంగీకరించి కట్నం కానుకలు లేకుండానే పార్వతిని కోడలిగా తెచ్చుకున్నాడు సుబ్బారావు. అసలు పార్వతిని చూచిన తరువాతే, ఆ ప్రసన్న వదనం, కాంతిపుంజాలైన నేత్రాల్ని చూచిన తరవాతే, ఆమెను కోడలుగా అంగీకరించాడు.

మళ్ళీ సంసారం శాంతంగా గడిచిపోతోంది. నిజానికి అలాఅనిపించినా, దాన్ని ప్రశాంతత అనే వీలులేదు. లోపల ఎన్నో అగ్నిగోళాలు రగుల్కొంటున్నయ్. ఏనాడో అవి బద్దలుకాక మానవు...

గోపాలరావు ఊరికే ఉంటున్నాడు. మధుకి (రెండో కొడుకుపేరు) నెలనెలా వందా యాభై పంపాలి. ఇక ఇంట్లో కొఱవ లేకుండా రోజులు గడవాలి. ఇవ్వన్నీ ఈడ్చుకువస్తూ కూతురికి పెళ్ళిచెయ్యాలి. బోలెడంత కట్నం ఇవ్వాలి. తను తీసుకోకున్నా, ఒకరికివ్వక తప్పదుకదా? ఎక్కడనుంచి తెస్తాడు?

చీకటి తెరలు సంధ్యాకాలాన్ని అలముకొన్నట్లుగా, విషాద ఛాయలు సుబ్బారావు వదనమ్మీద సుస్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. అతనిలో ఓర్పు తగ్గుతోంది; చికాకు ఎక్కువౌతోంది. ఆరోజు వాయుదు వచ్చి బాకీవిషయం తేల్చెయ్యమన్నాడు. వడ్డీమీదవడ్డీ పెరగటమేకాని, ఇన్నాళ్లుగా ఒక్క చెల్లు అయినా వెయ్యలేదని కొంచెం నిష్ఠూరంగా మాట్లాడాడు. సుబ్బారావు తన కష్టసుఖాలను చెప్పుకొన్నాడు. అంతా విని, ఆ వడ్డీదాసు "ఇంత కష్టాల్లో ఉన్నవాళ్ళు రెండో ఆయన్ని చదువులకు పంపకుంటే ఏమ్మునిగిపోయింది పంతులూ! పెద్దాయన చదివి ఏం సంపాదిస్తున్నాడు గనుక?" అన్నాడు. అవును. నిజమే. వీడుఏంసంపాదిస్తున్నాడు? ఇక వాడుగాని తన్ను ఉద్ధరించడు.

ఆరోజంతా అతను రుసరుస లాడుతున్నాడు. రెండోకొడుక్కు సెలవలైపోయినాయి. డబ్బిస్తేకాలేజీకి వెళ్తానంటున్నాడు. అటు అప్పులు. ఇటు చదువు ఆ వయిపు 'నాన్నా వన్నెం చేస్తావు? ఎన్నాళ్ళు నాకీ చెఱ' అనిపించే కూతురు దీనాననం! అతనికి పిచ్చిపట్టింది. పిల్లిమీద ఎలకమీద పెట్టి అందర్నీ దీవించివదిలాడు. 'ఈ వెధవ మూలాన ఇంత అప్పు అయింది' అన్నాడు గోపాలరావునుచూచి. ఇలా అనట మేమంత అసహజం గాదు; ఇది పెద్దతప్పు కూడా కాదు. కాని, గోపాలరావు తండ్రితో వేరుపడవలసిన క్షణం ఆసన్నమైందనుకున్నాడు. అలా చేస్తే పైకి ఎవ్వరేమన్నా, తనకుటుంబ ఖర్చులన్నా తండ్రికి తప్పిపోతయ్యనుకున్నాడు. అతను నింపాదిగా 'మన అప్పు ఏమాత్రం వుంటుంది' అన్నాడు. 'అయిదువేలు.' 'అంతా నా చదువుకే అయిందా' అన్నాడు. 'మరి దేనికంటావు' అన్నాడు తండ్రి. 'అయితే నాకైన అప్పు నేనే తీరుస్తానులే' అన్నాడు గోపాలరావు. సుబ్బారావు ఎగతాళిగా 'ఇంటిపేరు కస్తూరివారట. ఇంటిలో గబ్బిలాల కంపు' అన్నాడు.

తెల్లవారగానే ఒక బండితెచ్చి, రెండు ట్రంకులూ, ఓ బెడ్డింగూ బండిలో పెట్టించి తండ్రిదగ్గరకు వచ్చి, 'ఇక వస్తా నాన్నా, నేను పట్నం వెళుతున్నాను' అన్నాడు.

'ఏం, ఎందుకూ' అన్నాడు. సుబ్బారావు ఆశ్చర్యపోతూ.

'ఎన్నాళ్ళని ఇంట్లో కూచొని తినటం? ఏదయినా ఉద్యోగం చూచుకొందా మనుకుంటున్నాను...ఇన్నాళ్లు నాకి సంతరించి ఇంతవాణ్ణి చేశావు. ఆబాకీ ఎలాగూ తీర్చు

అధైర్యపడవద్దు

శాస్త్రీయమైన, నిజమైన SEX—ADVICE పొందవచ్చును. మీకు ఉండుకొన్న లక్షణములు వ్రాయుచూ, యింకా వివరాలకు కవరు పంపేది.

డాక్టర్ రత్నంసన్స్, (Estd 1904)
మలకపేట బిల్డింగ్సు, హైదరాబాద్ - 2.
(దక్కన్)

తెగిన తీగలు

కోసను. కాని నా కోసం చేసిన బాకీ ఐనా తీర్చాలని నా సంకల్పం,' అన్నాడు.

ఒక క్షణంపాటు పలక్కుండా ఊరుకుని 'సరే...వెళ్లు......ఈరోజు వెళ్ళగానే సరి కాదు. అన్నమాట నెరవేర్చుకో గలగాలి,' అన్నాడు కోపంతో. గోపాలరావు జవాబేమీ చెప్పలేదు. పోయి వాకిట్లో బండి దగ్గర నుంచున్నాడు.

తరవాత ఐదునిమిషాలకి పార్వతివచ్చింది, అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ. ఆమెను చూస్తున్నాడే కాని, అతని మనస్సు ఎక్కడో వుంది. దగ్గరకు వచ్చి, పాదాలు స్పృశించి, నమస్కారం చేసి 'వస్తా మామయ్యా, మమ్మల్ని ఆశీర్వదించండి' అంది. ఆమాటతో తెలివి తెచ్చుకుని, రుద్ధకంఠంతో 'మళ్ళా వెళ్తున్నావా అమ్మా' అన్నాడు. పార్వతి తల వంచుకొంది.

"మంచిది తల్లీ! వాడు ఒట్టి అమాయకుడు కొంచెం జాగ్రత్తగా చూచుకో" అన్నాడు. మళ్ళీ లోపలికి వెళ్ళి, 'పార్వతీ! ఓమాటు ఇల్లా రా' అని పిల్చాడు. ఆమె లోపలికివెళ్లి నుంచుంది. రెండు వందరూపాయల నోట్లు ఆమె చేతిలో పెట్టి 'ఇంతకంటె ప్రస్తుతం...' ఇక పూర్తి చేయకుండానే తలను మరోవైపు తిప్పుకున్నాడు. ఆమె మళ్లీ నమస్కారం చేసి వెళ్ళి బండి ఎక్కింది.

వాకిట్లో నుంచుని బండి కనిపించిందాకా చూచి, కళ్ళనీళ్ళు తుడుచుకొంటూ భారతి వచ్చి తండ్రి దగ్గర ఓ చిన్న మూట ఉంచి, 'వదిన ఇమ్మంది' అంది. సుబ్బారావు విప్పి చూచాడు. తాను పార్వతికి పెట్టిన నగలు! అవ్వి తీసుకోలేదన్నమాట!

అతనికి కోపమూ, దుఃఖమూ పొంగి వచ్చాయి. పెదవులు వణికాయి. కళ్ళమీద సన్నని నీటిపొర కమ్మింది. కాని, భారతి ఓర్చుకోలేక 'నాన్నా' అని వెక్కి వెక్కి ఏడ్చింది.

'ఎందుకు నాన్నా విచారించటం! సొమ్ములు ఇచ్చిపోగానే, చేసిన అప్పు తీర్చగానే, తండ్రి ఋణం తీరుతుందని విశ్వసించే కొడుకు ఉన్నా ఒకటే, వెళ్ళినా ఒకటే!' అన్నాడు మధు. వచ్చి సుబ్బారావు వింతగా అదోలా చూచాడు కొడుకు ముఖంలోకి.

2

గోపాలరావు పార్వతిని పుట్టింటికి వెళ్ళమన్నాడు. ఆమె వెళ్లనంది. ఇద్దరూ పట్నం వెళ్లారు. ఏదో సత్రంలో ఓ రెండు గదులు తీసికొని అతను ఇంటికోసం బయలు దేరాడు. మూడు రోజుల తరవాత మాంబళంలో ఓ చిన్న వీధిలో రెండు గదులు దొరికాయి. అవే వంటకీ, సామానుకీ, పడక్కీ, అన్నిటికీ. ఇల్లు చూచి వచ్చి కావలసిన సామానులు వస్తువులూ అన్నీ కొనుక్కొని, నాలుగో రోజు సాయంకాలం కొత్త ఇంటిలో ప్రవేశించారు. చిన్నగదుల్లో ఉన్న కొద్ది సామానుసర్ది, వరాండా వైపున్న కిటికీలో కూచుని 'ఇల్లు బావుంది కదండీ' అంది పార్వతి. 'అవును! ఇంతకంటె మంచివి సంపాదించుకోలేనంత కాలం ఇవి బాగుండక తప్పదు!' అన్నాడతను విచారంగా. 'ఏమో నబ్బా! నాకు మాత్రం బావున్నాయ్ అసలిద్దటికి ఇంతకంటె పెద్దయిల్లు ఉన్నా బావుండదు. టిక్కు టిక్కు మంటో అదోలా ఉంటుంది,' అందామె నవ్వుతో. గోపాలరావు మనస్సు ఎక్కడో ఉంది. ఆమె వచ్చీరాకపూర్వమే తా నిల్లు వదలి వచ్చేశాడు. లోకు లేమను కొంటారు. అత నన్నాడు. 'పార్వతీ! నువ్వు నన్ను క్షమించాలి' అని.

"ఏం? ఎందుకు?"

"నువ్వు రాగానే ఇలా ఇల్లు వదలి రావటం!...సుఖపెట్టే విధం ఇంక ఎలాగూ లేదు. నువ్వు నిందలు కూడా భరించక తప్పదు!'

"పోనివ్వండి! ఎవరికి తోచినట్లు వాళ్ళనుకుంటారు. అన్నట్లు రేపో రెండు కుర్చీలు పట్రండి. మీరా పెట్టెలమీద కూచోటం తప్పుతుంది" అంటూ ఇంకేమీ అతని జవాబు కెదురు చూడకుండా లోపలికి వెళ్లింది, వంట ప్రయత్నం చేసేందుకు. అతను బజారు కెళ్ళి రెండు పటాలు, పెంకాయి, ఊదొత్తులూ, పూలు పట్టుకు వచ్చి మేకులకి పటాలు తగిలించి పార్వతిని పిల్చాడు. ఆమె పెంకాయి కొట్టి హారతి ఇచ్చి భర్త కళ్ళకద్ది తనకళ్లకద్దుకుంది. చిలునవ్వు వెన్నెలలు ఒలకబోస్తూ, సాక్షాత్ భూతంగా నిల్చిన ఆ లీలా రూపుని ఎదుట నతముఖులై, సాంజలులై, రెండు క్షణాలు నుంచున్నారు వాళ్లిద్దరూ.

అనంతమైన సంసారయాత్ర ఆ క్షణం నుంచీ ప్రారంభమైంది. వాళ్ళకు.

3

తండ్రి అంతవాడు కొడుకు, కొడుకు అంతవాడు తండ్రి. ఒకరితో ఒకరు ఘర్షణ పడి రచ్చకెక్కకుండా ముఖాలు చాటు చేసికొని విడిపోయ్యారు. ఆ రోజు వెళ్ళి ఈ నాటికి ఏడు సంవత్సరాలైనా ఒకర్నొకరు కలుసుకోలేదు. ఆఖరికి (ఒకే ఒక సారి తప్ప) ఉత్తరాలైనా రాసుకొన్న పాపాన పోలేదు.

అదీ గోపాలరావే రాశాడు. దానికతను ప్రత్యుత్తరం ఆశించిందీ లేదు; సుబ్బారావు రాసిందీ లేదు. ఎడేళ్ళంటే స్వల్పమైనమానవ జీవితంలో, ఎన్నో మార్పులు జరగటానికి ఎంతో అవకాశం వుంది. సుబ్బారావు, కూతురు భారతి పెళ్ళి చేశాడు. పెళ్ళికి అందర్నీ పిలిచాడు కాని, కొడుకును పిలవ లేదు. గోపాలరావు వెళ్ళిపోయిన రెండో యేడే ఆమె పెళ్ళి జరిగింది.

"నాన్నా! అన్నయ్యను పిలవ్వా అయితే,' అంది భారతి, విషణ్ణమూ మ్లానమూ అయిన కూతురు ముఖం చూచి, 'పిలిచినందువల్ల ప్రయోజనం ఉంటుందను కుంటే, ఎందుకు పిలవను తల్లీ"

"పిలిచినా రాడనేనా?"

"ఎంత వెఱ్ఱి, తల్లీ! నీకు?" అని రసహీనమైన నవ్వును బలవంతంగా పెదవులమీదకు తెచ్చుకుంటూ "ఇదుగో నా వైపు చూడు. దేహం కుశించిపోయింది. ఒళ్ళు ముడతలు పడింది. ఒక్కణ్ణే! మీ అమ్మ పోయిన నాటినుంచీ మీ ముగుర్నీ, ఈ చేతులతో సాకి పెంచాను. అల్లాంటి నేను ఏదో కోపంతో ఒకమాట అన్నానే అనుకో. వాడు అంతలోనే, అన్ని బంధాలు తెగ గోసుకొని వెళ్ళటమేనా?...పోనీ, తిరిగి రాకూడదా? నా అంత వాడయ్యాడుకదా! ఈ పొలమూ, వ్యవహారము చూచుకొని, మధూను తనలా చెయ్యవలసిన బాధ్యత వాడికి లేదా?...ఇక వాణ్ణి, వాడంతట వాడుగా వరుణ్ణి వెతికి పెళ్ళి చెయ్యవలసిన చెల్లెలు పెళ్లికి, చుట్టం చూపుగా వచ్చి పొమ్మని ఎల్లా రాసేది? వాడుగా వస్తే మంచిది. రాకుంటే, నే చేయగలిగింది ఏమీ లేదు" అన్నాడు సుబ్బారావు.

బ్రాంచీలు: హైదరాబాదు & విజయవాడ.

భారతి చెమ్మగిల్లిన కళ్ళను పమిట కొంగుతో తుడుచుకుంటూ "దుఃఖార్ద్రమైన ఈ మనస్సు—తనకెక్కడైతే ప్రేమ ఉందో, అక్కడే ఇంత కఠినమెందుకైందా?" అనుకొంది.

భారతి గోపాలరావుకి రాసింది. "అన్నయ్యా! అన్నీ దగ్గఱుండి నిర్వహించవలసినవాడవు. నీ ఒక్కగానొక్క చెల్లెలి పెళ్ళవుతూవుంటే, విరోధిలాగా దూరంగా ఉండాల్సిందేనా? వచ్చి ఆఖరికి ఆశీర్వదించి పోలేవా? నీ మనస్సింత బండబారిపోయిందా?...ఇప్పుడు రాకుంటే, నువ్వు నీ చెల్లెల్ని ఇక పోగొట్టుకొన్నట్లే" అని.

అయినా గోపాలరావు రాలేదు. అతని దగ్గఱ నుంచీ, ఓ ఉత్తరమూ, చిన్న పార్శెలూ వచ్చాయి. పార్శెల్లో, గోపాలరావూ, పార్వతీ, చంటిపాపా కలిసి తీయించుకొన్న ఫోటో, ఇంకేదో చెల్లెలికి చిన్న బహుమానం. "చెల్లీ! నేనక్కడకు వచ్చి మాత్రం చేసేదేముంది? ఆశీస్సులంటావో, అవి ఎప్పుడూ ఉన్నయ్. నే చేయకలిగిందదే కనక, మళ్ళీ ఓమాటు ఇవ్వగలిగిందే ఇస్తాను... పెళ్ళికి రాకపోగానే నేను చెల్లెల్ని పోగొట్టుకుంటానా?....పోనీ నాకు చెల్లెలు లేకపోయినా, నా చెల్లెలికి అన్నాయ్ మాత్రం ఉంటాడు. నా చెల్లెలి మనస్సు నాకు బాగా తెలుసు" అని రాశాడు.

బంధువులంతా ఎవరికి తోచినట్టు వాళ్ళన్నారు. దుర్మార్గుడనీ, ద్రోహి అనీ, భార్యాలోలుడనీ... ఏవేవో, వారి వారి వాక్శుద్ధికీ, ధీశక్తికీ తగినట్లుగా అన్నారు. సుబ్బారావు ఈ నెపంతో అయినా కొడుకు వస్తాడనే ఆశించాడు. తన హృదయం ఇంకా ఎండిపోలేదు. వాటి ద్వారాలు కొడుకు కోసం తెఱచుకొనే ఉన్నాయి.

అయినా గోపాలరావు రాలేదు. కూతురు పెళ్ళి అనే వ్యాజం, తాత్కాలికంగా విభిన్నతనందిన తండ్రీ కొడుకుల మనస్సుల్ని మళ్ళీ ఏకోన్ముఖం చేస్తుందనే, అతను ఆ క్షణంకోసం ఆశతో ఎదురుచూచాడు. ఆ క్షణమైతే వచ్చింది. కాని, అది ఆషాఢ మేఘంలా ఉఱుముల్ని మెఱుపుల్ని వెంటబెట్టుకొనివచ్చిందే కాని, జలబిందువుల్ని విదలించలేదు. అందఱూ కొడుకుని నిందిస్తూ ఉంటే, అతను గంభీరంగా వింటూ, 'తన కొడుకు ఇంత దుర్మార్గుడా' అని అనుకొన్నాడు.

భారతి అత్తవారింటికి వెళిపోయింది. అతను ఒంటరివాడైపొయ్యాడు. ఒకరోజు ఇంటిదగ్గఱ భోంచేస్తాడు. రెండో రోజు ఇంకెక్కడో! అతని దూరపుచుట్టం ఒకావిడ ఉంటానంటె వద్దని పంపివేశాడు. అతనికి ఒంటరి జీవితం, మమతావిహీనమై చవిటి పఱ్ఱలాగా కనిపించింది. అందులోనుంచి తపించేందుకు ఒకటే ఒక్క మార్గం ఉంది. మఘుకు పెళ్ళి చేసి వాడి నాశ్రయించటమే. వాణ్ణి కదిలిస్తే చదువు పూర్తయిందాకా పెళ్ళిఅఖర్లేదన్నాడు.

కాని, ఇంతలో ఏదో కాలవ రావటం, తన డెబ్భై ఎకరాల పోరంబోకు మాగిలయ్యే సూచనలు కనిపించటం, ఆ పని తొందరలో పడి మళ్ళీ తన విషయం మఱచిపొయ్యాడు. పొలంలోని తాళ్లూ పేళ్లూ కొట్టించటం, గుంటా మిట్టా చదును చేయటం, నీళ్లకోసం అధికార్ల చుట్టూ తిరగటం, సంవత్సరానికో పరకగా మాగిలిచెయ్యటం అంతా పూర్తయ్యేసరికి మూడేళ్లు పట్టింది! మఘు చదువు ఆ యేటితో పూర్తయింది. 'పెళ్ళిచేసికొ'మ్మన్నాడు. అతను 'అలాగే' అంటుండగా అతనికి ఏదో 'ఫారిన్' వెళ్ళి పెద్ద చదువులు చదివేందుకు 'స్కాలర్‌షిప్' వచ్చింది. సుబ్బారావు మఘుని బతిమాలుకొన్నాడు వెళ్లొద్దని. కాని, మఘు దృష్టి అంతా అమెరికామీదే! అతని కళ్ళు అప్పుడే ఉజ్వల భవిష్యత్తులోకి తొంగిచూస్తున్నయ్. అతను అమెరికా వెళ్లాడు.

4

గోపాలరావు ఇలు వదలి ఐదు ఏళ్లు అయింది...ఆ యేటితో అతను తీరుస్తానన్న బాకీ పూర్తిగా రద్దయింది. ఆఖరుసారిగా పంపవలసిన రూపాయలు పంపుతూ రెండో సారిగా తండ్రికి ఉత్తరం రాశాడు. "ఇంతటితో నేను తీరుస్తానన్న బాకీ అయితే తీర్చాను. నేను తీర్చుకోలేని ఋణం ఇంకొకటి ఉంది. అవకాశం లభిస్తే నా వాంఛలోని సత్యాన్ని మాత్రం నిరూపించగలనే కాని, నన్ను ఋణవిముక్తుణ్ణి చేయలేదు..." అని రాశాడు. మొదటిసారి రాసింది, తాను మొదట ఉద్యోగంలో చేరినప్పుడూ తన వందరూపాయల జీతంలోంచి రు 25/-లు తండ్రికి పంపుతూ 'ఇంతకంటె ఎక్కువ పంపలేకపోతున్నాను. బహుశా ఈ సంవత్సరమంతా ఇంతేనేమో' అని రాశాడు. వంద రూపాయలతో, కొత్తగా కాపురానికి వచ్చిన పెళ్లాంతో, సంసారం గడుపుకొని, పాతిక రూపాయలు చెప్పినట్లుగా పంపాడంటే, సుబ్బారావు ఎంతో బాధపడ్డాడు. కాని, కోపం ఒకవంక పొంగివస్తొంటే, "ముష్టి పాతిక రూపాయలు పంపాడు. ఇక వీడు అప్పు తీరుస్తాడుట!" అన్నాడు. ఈ రోజు చెప్పినంతా తన కొడుకు చేసేసరికి, ఆయనకి తనమీద తనకే అవిశ్వాసం కలిగింది. అతని మనస్సులో ఇంకా కొడుకు వస్తాడనే ఆశఉంది. ఆయన దృష్టికి, కొడుకు వెళ్ళిపోయింది నిన్న మొన్నటి సంఘటనలాగే ఉంది.

పైగా తానిప్పుడు కొంచెం 'స్థితిపరు'డయ్యాడు కూడా. ఆ ఆస్తికోసమైనా తన దగ్గఱకు రాడా అని అనుకొన్నాడు. కాని, అలా ఎన్నటికీ జరగదని అతనికి నిశ్చయంగా తెలిసినా, అతను మాత్రం పిచ్చిగా, తన కొడుకు ఎన్నడో ఒకరోజు హఠాత్తుగా వస్తాడనే విశ్వసించాడు.

రెండేళ్ళకిందట - అంటే గోపాలరావు వెళ్ళిపోయిన మూడేళ్ళకి అన్నమాట- తనూ, పక్కింటి వెంకట్రావు ఓనాడు కూచొని కబుర్లు చెప్పుకుంటూంటే, కొడుకుదగ్గఱ నుంచి డబ్బు వచ్చింది. వెంకట్రావు ఆశ్చర్యపోయి, "మిమ్మల్ని వదిలేసి వెళ్ళిపోయినా, గోపాలరావుని మీ అబ్బాయి అని చెప్పుకోటంలో మీ కేమాత్రం అగౌరవం లేదు" అన్నాడు. సుబ్బారావు వెంకట్రావువైపు

పూవు మీ అదృష్టం చెప్పగలదు

నీ భవిష్యత్తులో ఏమి జరుగబోవునదిన్ని, నీ సరియైన చర్యనుగురించిన్నీ నీవు తెలుసుకొనగోరినట్లయితే ఒక పోస్టు కార్డుపైన నీకు యిష్టమగు ఒక పుష్పము పేరున్నూ, నీవు వ్రాయు తేది, వేళ వివరములున్నూ, నీ సరియైన చిరునామాయున్నూ వెంటనే వ్రాసి పంపుము.

జ్యోతిష శాస్త్రములోని రహస్య గణితము మూలముగా మేము గుణించి, నీవు కార్డు వ్రాసిన తేదిలగాయతు 12 మాసములలోను నీయొక్క అదృష్టము, లాభనష్టములు, జీవితమార్గము, ఏ వ్యవహారములో నీకు జయము కలుగునో, నీ ఉద్యోగం విషయంలో మంచిచెడ్డలు, మార్పులు, ఆరోగ్యవిషయము, పరదేశగమనము, తీర్థయాత్రలు, వివాహము, స్త్రీసుఖము, సంతానము, నిధినిక్షేపములు, లాటరీ, అకస్మాద్ద్రవ్యలాభము మొదలగు వానినిగురించి స్పష్టముగా మాసవారీగా వ్రాసి రు. 1-4-0 లకు మాత్రము వి. పి. గా పంపగలము. (వి. పి. చార్జిలు ప్రత్యేకం) దుష్టగ్రహము లేవయినా వున్న యెడల శాంతిచేయు విధానంకూడా తెలుపగలము. వివరములు మా పూచీపైన పంపబడును. మేము పంపిన భోగట్టా మీకు తృప్తిగా నుండనియెడల పైకము వాపసు చేయబడును. ఒకసారి పరీక్షించి చూడుడు. మీ అడ్రసు ఇంగ్లీషులో వ్రాయండి.

Pt. DevDutt Shastri, Raj Jyotishi (WP-13) Jullundur City.

తెగిన తీగలు

కుతూహలంతో చూచాడు.

“ఈసాల్లో ఆయన మీకు డబ్బేమీ పంపడనుకున్నాను. ఇంకోరైతే అసలు పంపేవాళ్ళే కాదు. ఇంట్లో ఏమీ బాగాలేదు. పెద్దమ్మాయికి నెలనుంచి జ్వరం. మీ కోడలు నీళ్ళాడే రోజులు. ఇంట్లో ఖర్చులు-డాక్టరు బిల్లులు...అన్నీ ఆ జీతం రాళ్ళమీదే కదా!” కొంచెమాగి, మళ్ళీ వెంటనే, “అబ్బాయి కూడా ఆ నడుమ కొద్దిగా జ్వరపడినట్లుంది. నే వెళ్ళిన నాటికి బాగానే ఉన్నారనుకొండి” అన్నాడు.

“అయితే నాతో చెప్పావు కావేమి వెంకట్రావు?”

“అని మాత్రమేమి లాభముంది? మీ కేమైనా వెళ్తారా పెట్తారా? ఎంతన్నా మీలో మీరు బాధపడ్తామంటారేగాని ఆయనదగ్గిఱకి వెళ్ళరుగదా!” అన్నాడు నవ్వుతో వెంకట్రావు.

మఱునటిరోజు సుబ్బారావు ఓ రెండు వందలు కొడుకుపేర మనియార్డరు చేశాడు. కాని, వారం తిరక్కపూర్వమే అవి తిరిగి వచ్చాయి!

గోపాలరావుకి డబ్బు అవసరం ఎంతగానో ఉంది. పార్వతికూడా “పోనీ ఇవ్వి అప్పుగానే పుచ్చుకోండి” అంది. అయినా గోపాలరావు ఒప్పుకోలేదు. తనమీద జాలి పడినవాడైతే ఓమాటు వచ్చిచూచి పోవచ్చు కదా ఇలా డబ్బుపంపేకన్నా. తాను పంపిన డబ్బు తిరిగిరావటంతో సుబ్బారావు భారంగా నిశ్వసించాడు. వాడు తనతో సంబంధాన్ని శాశ్వతంగా తెంచేసుకొన్నాడు. తానన్నికష్టాల్లో ఉన్నా ఒక్కముక్కైనా రాయలేదు! పైగా సర్కారు ‘కిస్తు’ లాగా తనకి పంపాడు! అసలు మమకారం ఉన్నచోట కదా కష్టసుఖాలు చెప్పుకొనేది! వాడు తనని తోసివేసే కొద్దీ తా నెందుకో ప్రాకులాడటం?

* * *

కలవరపడు స్త్రీలకు

“కుమారి” మాత్రలు మరువకండి. మీ ఆరోగ్యం రక్షించును. చింతఅనవసరం

వెల (సాదా) రు. 3/-

(స్పెషల్) రు. 5/-

(ఎక్స్ట్రా స్పెషల్) 8/-

పోస్టేజిప్యాకింగు ప్రత్యేకం

Mrs. P. Devee, F.D.S. (AP) Calcutta-40.

Stockists —(1) Indo Medical Supplies, 3, Pauliappan St., G. T. Madras;
(2) L. M. Mukerji & Sons Ltd., 167, Dharamtola St., Cal—13.

ఒంటరిగా వెళ్ళిన మధు ఇద్దరై తిరిగివచ్చాడు. అత నెవరినో పెళ్ళిచేసుకొని వచ్చాడు! సుబ్బారావు ఈ విషయం విని, వెన్నులో తీపుతిన్నట్లు బాధపడ్డాడు. అతనికై తెఱచి ఉన్న ఒక్కద్వారం కూడా మూసికొనిపోయింది. ఇరకేమి మిగిలింది? ఆ ఒక్క ఆశాకిరణం నశించిపోయింది. అంతా చీకటి – భవిష్యత్తు ఒక చలికాలపు కాళరాత్రి! గోపాలరా వెంత కఠినుడు? పితృహృదయం ఏమాత్రం అర్థంచేసుకోలేదు!

ఏమైనా, గోపాలరావు తనదగ్గిఱకు రావలసిందే కాని, తానుమాత్రం వాడి దగ్గరకు వెళ్ళడు! ధర్మాన్ని విస్మరించి, పతితుడైన కొడుకు దగ్గిఱకు వెళ్ళి, తాను భిక్షమెత్తలేదు. ఒత్తిది, అలా ఎన్నటికీ జరగదు! తానిలానే ఉంటాడు. ఏమి శాశ్వతం?

వర్షం కురవకుండానే, ఏఱు వచ్చినట్టుగా ఒకరోజు మధు ఒచ్చాడు, తనకి డబ్బుతో అవసరమైనపని ఉందని. ఓ పది వేలు కావాలట!

‘అంత డబ్బెక్కడ ఉంది.’

‘పోనీ, పొలమమ్మితేనో?’

క్షణమాగి, ‘సరే నాలుగుభాగాలు చేసి నీవంతు నీవమ్ముకొనివెళ్ళు’ అన్నాడు సుబ్బారావు.

ఆరోజే నాలుగుభాగాలు చేసి, ఒకటి మధుకి; ఒకటి భారతికి రాసిచ్చాడు. మధు తనభాగ మమ్ముకొని వెళ్ళిపోయాడు!

సుబ్బారావు హృదయంలో, ఎలాగైనా గోపాలరావుని రప్పించుకోవాల నే సంకల్పం దృఢతరం ఔతోంది. కాని, అభిమానం అడ్డువస్తోంది. ఎవడైతే తనని తిరస్కరించి పోయాడో, వాడిమీదకే తన మనస్సెందుకు పోతోంది?

మధు వెళ్ళిపోయిన రోజున అతను జన్మలో మొదటిసారిగా ఏడ్చాడు. ఎవరో చెయిపెట్టి కడుపులో కలచినట్లుంది. భార్య గురు వచ్చింది. రోజు రోజంతా వెనకటి స్మృతులు అతన్ని చుట్టి ముట్టేవయ్. రాత్రి కలవరించాడు. భార్య కనిపించినట్లు ఆమె తనని ఆహ్వానించినట్లు! పెదవి విప్పి ఏదో చెప్పిందికాని, అతనికి తెలీలేదు!

మఱునటిరోజు ఎండబడి నిద్రలేచాడు. ఒళ్ళు బద్ధకంగా ఉంది. అతనికి మంచమ్మీదనుంచి లేవాలనిలేదు. ఏ కిసలయహస్తమో వచ్చి తనని స్పృశించితే ఎంత బావుంటుంది! తనకి మనమళ్ళూ, మనమరాళ్ళూ ఉన్నారు. అయినా వాళ్ళని తాను ఒక్కసారీ చూడలేదు!

ఎలాగైనా వాళ్ళని చూడాలి. కాని, ఎలా? ఎలా? పొలముమీదకి వెళ్ళాడు. వరి పొట్టకొస్తున ఉంది. ఒకవెన్ను కోశాడు. పాలుకాఱుతోంది. అతనికి చంటిపాపల పాలబుగ్గలు కనిపించాయి. కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి. ఒంటిగంట దాకా గట్లమ్మట తిరిగాడు. ఎవరో కనిపించి ‘ఏంబాబూ! ఇంకా ఈడే తిరుగుతుండారు. భోంచేసినట్లు లేదు,’ అన్నాడు. అవును, తానింకా భోజనం చేయలేదు. అడుగులో అడుగు వేసికొంటూ ఇంటికి వచ్చాడు. పగలు భోజనం చేయలేదు. రాత్రి నాలుగు మెతుకులు కొఱికాడు. రాత్రికి జ్వరం వచ్చింది. పొద్దున వెంకట్రావు వచ్చి గంజి, ఏదో నాటుమందూ తెప్పించి ఇచ్చాడు. అతను ఇంటికప్పు చూస్తూ పండుకొన్నాడు...మూడో రోజుకి జ్వరం తగ్గిపోయింది. కాని తలంతా, తలపులతో, బరువెక్కిపోయింది.

ఇక అతను ఓర్చుకోలేకపోయ్యాడు. జ్వరం అతని అంతరాత్మని శుద్ధిచేసింది. కొడుక్కి ఉత్తరం రాశాడు అతను. “జరిగిందేదో జరిగిపోయింది. ఏలాగూ నీ మాట నువ్వు చెల్లించుకొన్నావు ఇక రాకూడదా? జబ్బుతో చచ్చి సగమైపోయిన, ముసలి తండ్రి నోమాటు వచ్చి చూడకూడదా? ఇక్కడ ఉండకుంటే పోని. ఓ మాటురా’.. అని.

గోపాలరావు ఉత్తరం చూచుకొని కళ్ళనీళ్ళు కార్చాడు. మళ్ళీ తన తండ్రితో కలిసి పొయ్యేక్షణం ఒచ్చిందనుకొన్నాడు. ...కాని, ఏడేళ్లుగా ఆయన కష్టాలో ఉంటే, విస్మరించి, ఆయనవైపు తలఎత్తి చూడకుండా, ఈ రోజు ఆయన దగ్గిఱకు ఏ ముఖంతో వెళ్లటం! వెళ్ళితే లోకు లేమనుకుంటారు? ఆస్తికోసం వెళ్ళాడనుకోరూ?” పితృప్రేమ ముందుకీ, అభిమానం వెనక్కీ లాగాయి. కాని, తండ్రి రోగంతో తీసుకొంటూ ఉంటే, తాను అభిమానంతో ఎలా ఊరుకోగలడు? పెళ్ళాం బిడ్డల్ని తీసికొని బయలుదేరాడు ...... కాని మధ్యలో నే అతని అభిప్రాయం మాఱిపోయింది. తనకు తాను వెళ్ళి తన ముఖం తండ్రికి చూపలేడు. ఏ అదృష్టశక్తివల్లనో, నాన్నా తనూ ఒకచోట తారసిల్లటం ఘటిస్తే!

చంటిపాపని పార్వతి చేతికిచ్చి, ‘ఎలాగైనా నాన్నని తీసుకొని రా’ అని తాను పిలలతో తిరిగి వెళ్ళిపొయ్యాడు!

పార్వతి ఇంట్లోకి వెళ్ళేసరికి పడక కుర్చీలో పండుకొని ఉన్నాడు సుబ్బారావు. అతని ముఖం ముడతలు పడిపోయింది. ఒళ్ళు శుష్కించి ఉంది. ఎన్నాళ్ళనుంచో లంఘనాలు చేసినట్లున్నాడు. పార్వతి

(48-వ పేజీ చూడండి)

తెగిన తీగలు

(24 వ పేజీ తరువాయి)

భయం భయంగా వస్తోంది. లోపలికి రాగానే, 'ఎవరూ?' అన్నాడు నిదానంగా చూస్తూ. "నేనే మామయ్యా! మీ కోడల్ని" అంది. "పార్వతివా! తల్లీ రా!" అని చేతులు చాచాడు. పార్వతి చంటివాణ్ణి ఆయన చేతులకందించి, "ఎలా ఉంది మామయ్యా మీకు?" అంది. ఆయన పాపాయిని ముద్దుపెట్టుకొని "అయితే వాడు రానట్లేనా" అన్నాడు. ఆమె తల వంచుకొని సిగ్గుపడుతూ, "ఒంట్లో కులాసాగా ఉందా మీకు" అని మళ్ళీ అడిగింది. సుబ్బారావు బరువుగా నిట్టూరుస్తూ, "వాడి మనస్సింకా కరగలేదన్న మాట!.....అయితే ఇంతకూ ఏమన్నాడు?"

"తగ్గిందాకా ఇక్కడుండి, మిమ్మల్ని తీసుకొని రమ్మన్నారు" అంది పార్వతి నేరస్థురాలి మల్లే.

5

ఎన్నో ఏళ్ళుగా ఎఱుగని జీవన మాధుర్యాన్ని చవిచూచాడు సుబ్బారావు. గడచిపోయిన మంచి రోజులు మళ్ళీ వచ్చాయనిపించిందతనికి. ప్రేమించే హృదయం ఎలా ఆదరించగలిగేది ఎండిపోయిన ఆయన మనస్సు చూచి తృప్తితో నిశ్వసించింది. కష్టాలంటే ఎఱుగని వాడల్లే, ఏవో అసంబద్ధమైన కబుర్లతో పార్వతిని విసిగించేవాడు. ఇన్నాళ్ళుగా బైటికి వచ్చేందుకు మార్గం లేక అట్టడుగున పడిపోయిన అతని భావాలు అనంతమైన వాగ్ధారగా రాసాగినయ్.

పార్వతి హృదయం మామగారి మీద కరుణతో స్నిగ్ధమైంది. ఆమె ఆయనని తనతో రమ్మంది. ఆమె అన్నది: "మామయ్యా వారిప్పుడు రాలేదంటే మీ మీద కోపంతో కాదు. సిగ్గుతో మీకు మొహంచూపలేకనే. మీరు రండి. తరవాత మీకే తెలుస్తుంది కదా" అని.

సుబ్బారావు కళ్ళు ఆనందంతో మెరిశాయి. హాసరేఖ అతనిముఖంమీద తళుక్కుమంది. వెంటనే, అతని ముఖం నల్లబడిపోయింది. అతను పేలవంగా నవ్వి, 'మళ్ళీ నన్నెందుకు ఆశలో పడేస్తావు...దానిలో పడి మళ్ళీ నేను అగౌరవం పాలు కాదలచుకోలేదు...అయినా, తండ్రి దగ్గఱకు వచ్చేందుకు వాడికి సిగ్గెందుకు. నేనేమీ వాణ్ణి వెళ్ళగొట్టలేదే!" అన్నాడు. ఈ ముసలి మనస్సు ఇంత కఠోరమైందా అని ఆశ్చర్యపడింది పార్వతి.

వారం రోజులు గడిచాయి. తన అపత్నీక జీవితంలో ఇంత ఆనందంగా గడచిపోయిన రోజులు లేవనుకొన్నాడు. ఏడేళ్ళ క్రితం జీవితం దుఃఖావిలం కాదుకాని, అప్పుడు బాధ్యతలతో శాంతి లభించింది కాదు. నిజానికి, జీవితంలో తృప్తిక్షణాలు వార్ధక్యంలోనే వస్తాయేమో! అనుకొన్నాడతను. అంతవఱకు జీవితంతో పోరాటం. దాన్ని సంపాదించటంతో, దీనిని వృద్ధిచేయటంతో అవిరామమైన కృషి. అందుకే యౌవనము ఒడుదుడుకులతో కూడినది. వార్ధక్యంలో అతను తన పూర్వాశ్రమంలో సంపాదించిన దాని 'వడ్డీ'ని అనుభవిస్తాడు. ఒక అదృష్టవంతుడో, కాదో, నిర్ణయించేది అతని ముసలితనంలో గడిపిన రోజులే.

పార్వతి మళ్ళీ ప్రస్తావించింది. "అన్నట్టు ఇక ఎన్నాళ్ళుంటావు తల్లీ! వాడక్కడ పిలలతో ఇబ్బందులు పడుతూ ఉంటాడు' అన్నాడాయన జుగుప్సతో. "మీరూ రండి వెళ్ళాం. ఏంతైనా, ఆయన మీ కొడుకే కదా!" అంది ఆమె.

"కాదూ మఱి!" అంటూ ఏదో పని ఉన్నట్టుగా లేచిపోయ్యాడు. ఇక లాభం లేదనుకొంది పార్వతి. తండ్రీ కొడుకులూ కదా మఱి! పార్వతి నా రోజు ప్రయాణం చేయించాడు సుబ్బారావు. ఇన్నాళ్ళకి సెలవుగా ఇంటికి వచ్చిన కోడల్ని ఘనంగా గౌరవించాడు. విలువైన చీరలూ, రవికెలూ పెట్టారు. రకరకాలైన బొమ్మలూ, వస్తువులూ ఇచ్చాడు మనమడికి. ఆ రోజు పార్వతి ఒలిచి ఇచ్చిన సొమ్ములన్నీ తెచ్చి ఆమెకిచ్చాడు. పాపాయిని ఆఖరిసారిగా ముద్దుపెట్టుకొని "అమ్మా ఈ ముసలి మామయ్యని కొస్తగురుతుంచుకో! మళ్ళీ చూస్తానో చూడనో మఱిచిపోయ్యేవు" అని నవ్వాడు. పార్వతి ఆయనకి నమస్కారం చేసి బండి ఎక్కింది. ఆమె కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి. "వెళ్ళొస్తా మామయ్యా" అని అనాలని ఆమె పెదవులు విప్పింది. కాని మాటలు గొంతులోనే ఉండి పోయ్యాయి. ఆమె కొంగుతో కళ్ళద్దుకొంది.

ఎంత విచిత్రమైన మానవులు వీళ్ళు! ఒకరిమీద ఒకరికి అనంతమైన అనురాగం. ఇద్దఱికీ తెగిన తీగల్ని సరిచేసుకోవాలనే! మళ్ళీ ఎంత అభిమానం!

పార్వతి దగ్గఱనుంచి ఉత్తరం వస్తుందేమో అని గోపాలరావు అనుక్షణమూ ఎదురు చూచేవాడు. 'నాన్న ఎల్లాఉందో?' అని బాధపడేవాడు. మళ్ళీ, ఎక్కువగా ఉంటే ఉత్తరమైనా రాకపోతుందా?' అని తృప్తిపడేవాడు. పిల్లలతో సర్దుకొని, ఆఫీసుకు వెళ్ళటం కష్టంగా ఉంది. పార్వతి ఒస్తేబాగుండును! కాని నిజాని కతను పార్వతికంటె, ఆమె దగ్గఱనుంచి ఉత్తరం వచ్చిఉంటేనే ఎక్కువగా సంతోషించి ఉండేవాడు.

'నాన్నా, పార్వతీ' ఈసారి తప్పక వస్తారనీ, ఏడేళ్ళుగా ఎడమైపోయిన జీవితాలు మళ్ళీ కలుసుకొంటాయనీ అనుకొన్నాడు గోపాలరావు. తండ్రి వస్తే ఎలా పలకరించటమా అని ఆలోచించుకొన్నాడు. తండ్రి కొడుకులు కలిసి ఉన్నట్టుగా ఊహించుకొని, అదే సత్యమనీ, ఈ ఎడబాటే అసత్యమనీ అనుకొన్నాడు.

కాని, పాప నెత్తుకొని, పార్వతి ఒక్కతే వచ్చింది. వాకిట్లో బండి నిలవగానే, వేగంగా కొట్టుకొనే గుండెల్తో వచ్చి చూచాడు. అందులోంచి చిఱునవ్వుతో పార్వతి దిగుతూంటే, అతని ముఖం మలినమైంది. "ఒక్కదానివేనా పార్వతీ!" "ఒక్కదాన్ని ఎందుకౌతా? నేనూ, పాపాయి ఇద్దరము" అందామె.

"నాన్నేమన్నాడు అయితే" అని అడగాలని రెండుసార్లు అనుకొన్నాడు మళ్ళీ మానివేశాడు.

పార్వతి ఎంతఒద్దని బ్రతిమాలుకొన్నా, వినిపించుకోకుండా సొమ్ములన్నీ ఊడదీసి తండ్రికి పంపివేశాడు. ఆ మరుసటిరోజే. పార్వతి వెళ్ళిన నాటినుంచీ, సుబ్బారావు యథాస్థితికి వచ్చాడు. అతని సంతోషమంతా, భగ్నభంగురంలాగా మాయమైంది. పేకమేడలా అతను కుప్పకూలిపోయ్యాడు.

ఒంటరితనం దుర్భరంగా ఉంది. మఱీ, అది పార్వతి రాకపూర్వంకంటె, ఆమె వెళ్ళిపోయిన తరవాత సహింపరానిదైపోయింది. అత నా రోజుల్ని నెమరు వేసుకొంటూ కాలం గడుపుతున్నారు. సాయంకాలం నీరెండలో మనవడితో తాను గడిపిన ఆనందక్షణాలని తలచుకొని తనలో తనే నవ్వుకొనేవాడు. వాడి వచ్చీరానిమాటలింకా ఆయన చెవుల్లో గింగురుమంటూ ఉన్నయ్. ఇంతలో కొడుకుదగ్గఱనుంచీ సొమ్ము వచ్చింది. అతనికిప్పుడు దుఃఖం కలగలేదు. పైగా నవ్వు వచ్చింది. తనకీ, తన కొడుక్కీ శాశ్వతంగా ఇహ సంబంధం తెగిపోయింది! మమకారం అనేది ఒకర్ని మాత్రమే ఆశ్రయించుకొని బతకలేదు. పెఱిగి పెద్దది కావాలంటే ఇద్దఱూ ఉండాలి కదా! తానెంత మఱచిపోవాలనుకున్నా వాడు మఱచి పోనివ్వందే!

అతని మనస్సులో పదిహేనేళ్ళ క్రిందట చనిపోయిన భార్య మెదలసాగింది. ఇక ఆమె వెళ్ళినదే తనకు రాచబాట! ఈ ప్రపంచంలో తాను చెయ్యవలసినదింకేమీ లేదు. పెళ్ళి చేసికొన్నాడు. పిల్లల్ని కన్నాడు. వాళ్ళను పెద్దవాళ్ళను చేశాడు. రెక్కలు వచ్చినదాకా గూడునంటుకొని

ఉన్నారువాళ్ళు. అని రాగానే, తనదోవన తాము వెళ్ళిపోయారు. గూడుచిన్నబోయింది. ఇక ఆ గూటిలో తానుండలేడు. మరో చోటికి, శాశ్వతమైన మరోచోటికి తాను తరలిపోవాలి.

హఠాత్తుగా అతనికి స్ఫురించింది. తానింకా చేయవలసిన పని ఒకటే ఉంది. అవును, తనభాగం ఆస్తి నేమి చేయటం? కొడుకులకి కూతురికీ ఇక ఇవ్వలేడు. ఎవరనాథవాళ్ళకి రాసిఇస్తే. మీద పంచె వేసుకొని, అనాథశరణాలయానికి వెళ్ళాడు. సెక్రటరీని కలుసుకొని తనభాగం రాసిఇచ్చి, రిజస్టరు చేసి వచ్చాడు. సెక్రటరీ సమ్మానసభ చేయిస్తానన్నాడు కాని, 'ఏమీ వద్దు' అని వచ్చాడు.

మిగిలిన నాలుగో వంతు ఎలాగూ గోపాలానికి చెందుతుంది. దాన్ని పార్వతి పేర రాసి, ఇచ్చాడు. ఇక, అతను చేయవలసిందేమీ లేదు. శాశ్వతమైన ఆక్షణంకోసం ఎదురుచూడటమే.

అతనికి సంతోషంగా ఉంది. అతని కిప్పుడు, మమతలూ, ద్వేషాలు లేవు. అన్నిటినీ, భౌతికమైన అన్నిటినీ, త్యజించి మరోలోకానికి పయనించేతనకు ఇకన్నీ ఎందుకు! కనపడినవాళ్ళందర్నీ పిలిచి, పలకరించిగాని వదల్లేదు. ఆప్యాయంగా క్షేమసమాచారాలు విచారించాడు.

సాయంకాలం పాలమ్మీద కెళ్ళాడు. గుంటూ మిట్టా చదును చేసి పల్లం చేశాడు. అది ఈరోజు పంది బురువెక్కిన వరిమొక్కల్లో కళ్ళపండువుగా వుంది. ఒకనాడది రాళ్ళతో, రుప్పలతో భయంకరంగా ఉండేది. ఇంతేకదా జీవితం కూడా!

రాత్రికి జ్వరం వచ్చింది. ఒకటే కలలు! కలలో భార్య కనిపించింది. ఆమె అతన్ని కేక వేస్తోంది: "ఇరోజే రమ్మంటే ఇంకా రాలేదేమి?" అని. "ఇదుగో వస్తున్నాను. ఇంక ఆలస్యం చెయ్యను" అన్నాడతను. వెంకట్రావు వచ్చి, కూతుర్నీ మధునీ పిలిపించనా అంటే "ఎందుకులే" అన్నాడు. "అయితే గోపాలాన్నో?" అంటే, "వాడెం దుకు వస్తాడు. వాడు రాడు" అన్నాడు.

మట్టుపటిరోజుకి జ్వరం ఇంకా ఎక్కువైంది. అంతటికే టెలిగ్రాములు వెళ్ళాయి. కూతురూ, అల్లుడూ, మధూ వచ్చారు. "వాడు రాలేదా?" అని ఆసిగాడు స్పృహ వచ్చినప్పుడు, ఒకటి రెండుసార్లు.

మూడోరోజుకి ఇంకా ఎక్కువైంది. అతని దృష్టి ఇంటి తప్పలమీద ఉండేది. మధ్యమధ్య ఎవరినో ఎదురుచూచేవి, అతని కళ్ళు. అతని ప్రాణాలు పోలేక, ఎవరికోసమో నిరీక్షిస్తున్నాయి.

పదిగంటలకి గోపాలరావు పార్వతీపిల్లలూ వచ్చారు. గోపాలరావు 'నేవచ్చాను నాన్నా ఇదిగో నన్ను చూడవూ!' అని దగ్గరకు వెళ్ళాడు. సుబ్బారావు కళ్ళెత్తి చూచాడు. వెంటనే అవి మూతలుపడిపోయాయి. కాని అతను బలవంతంగా తెరిచి కొడుకు ముఖంలోకి ఆప్యాయంగా చూచాడు. నాటిమీద సన్నని చిటిపార కమ్ముకుంది. "నాయనా వచ్చావా...నన్ను తీసికొని వెళ్ళవూ... ఇక..." అన్నాడు తిరిగి.

గోపాలరావు తండ్రి గుండెలమీద తల ఆనించి ఏడ్చాడు. ★

ఉస్మానియా ఆంధ్రవిద్యార్థి నాటకోత్సవ సమీక్ష

(6 వ పేజీ తరువాయి)

అంతర్లీనమైన భావాన్ని అవ్యక్తంగానే ప్రేక్షకులు గ్రహించడానికి ఈ యాంత్రిక సాధనాలు ఎంతవరకు తోడ్పడ్డాయి? నాటికలోని 'నాటకీయత'నే నాశనం చేయలేదా ఈ సాధనాలు?

రెండవ ప్రశ్న: పదేళ్ళక్రితం డాక్టరుగా ప్రదర్శించిన వారి నటన సహజంగా లేదు. వయసులోని అంతరాన్ని సూచనప్రాయంగా చూపించడానికి వారివిధంగా నటించారా? ఇది నిజమైతే, వారి నటన అభినందనీయం; లేకుంటే, కాదు. వారిఉద్దేశ్యాన్నిబట్టి ఆధారపడి ఉంటుంది ఫలితం. రచనాపద్ధతిపై విమర్శ ఇది. రచనపై కాదు.

ఇదేవిధంగా శ్రీ ఆనందమోహన్ నటనను గురించి కాక నటనా పద్ధతిని గురించి రెండు మాటలు. ఆధునిక నటనాపద్ధతిలో స్వాభావికతకు ప్రాధాన్యమెక్కువ. మన పెద్దలు మన కలవరచిన నటనాపద్ధతి రంగస్థల నటనాపద్ధతి. ఇంగ్లీషులో చెప్పాలంటే 'స్టేజీ'గా ఉంటుందనాలి. 'ధర్మపథం' నాటిక చారిత్రాత్మక నాటిక. చారిత్రాత్మక నాటికలో నటన రెండవపద్ధతిగా నున్నా దాని ముద్ర స్పష్టంగా ఉంటుంది. ప్రథమ బహుమతి గ్రహించడానికి శ్రీ ఆనందమోహన్ ఎంతో అర్హులు. దానివిషయంలో సందేహం ఏమాత్రం లేదు. కాని శరీర సౌష్ఠవం, గంభీరమైన కంఠం కలిగిన ఈ నటుడు ఆధునిక నటనాపద్ధతిని అలవర్చుకొంటే బాగుంటుందని సూచిస్తున్నాను. సాంఘిక నాటకాలలో మొదటి పద్ధతిని నటనచేస్తే ఈ నటునికి మంచి భవిష్యత్తు ఉంది.

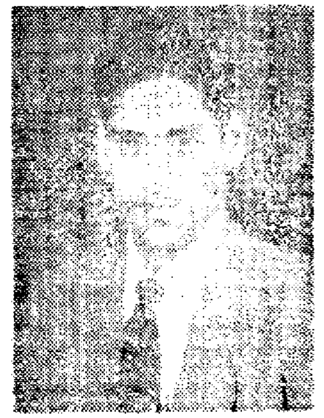

డాక్టరు వి. బ్రహ్మారెడ్డిరావు. భారత ప్రభుత్వం వీరిని గుండెజబ్బుల చికిత్సా క్రమంలో ప్రత్యేక విజ్ఞాన అభ్యాసానికి ఇంగ్లండ్ పంపిస్తున్నది.

సంస్కృతీ సమాఖ్య (కలకత్తా) ప్రదర్శించిన 'నాకాబు' నాటకంలో 'శ్రీనివాసం' పాత్రను ఉత్తమంగా నటించి, ఆంధ్ర సంఘం (బొంబాయి)చే రజితపాత్ర బహుమానంగా అందుకున్న నటుడు శ్రీ డి. రమణమూర్తి.

తుదిని రెండుమాటలు. ఉత్సాహవంతులైన విద్యార్థులు ఉత్సవాల ఆనందంలో కాలం గడిచిపోవడం గమనించకపోవడం సహజం. కాని రాత్రి పన్నెండు గంటలవరకు, ఒంటిగంటవ్వరకు నాటకాలాడి, న్యాయమూర్తుల సహృదయతను శంకించడం న్యాయం కాదు.

వచ్చే సంవత్సరం పోటీల ప్రమాణాలు పెరుగుతాయని, మరింత ఉత్సాహంతో విద్యార్థులు పాల్గొంటారని 'ఆంధ్ర సచిత్ర వారపత్రిక' తరఫున నా విశ్వాసాన్ని ప్రకటిస్తున్నాను. ★